Maa- ja metsätalousministeriö

Luonnonvaraneuvos Heikki Piiparinen (Teema 1)
Erityisasiantuntija Roni Selén (Teema 2)
Neuvotteleva virkamies Johanna Kallio (Teema 3)
Erityisasiantuntija Sanna Tikander (Teema 4)

# Muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 25.10.2023

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

## Teema 1: Momentit 30.40.20, 30.40.22 ja 30.40.40

Momentti 30.40.20. Kalakannan hoitovelvoitteet

Momentin määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin.

Momentti on ns. tulosidonnainen eli määräraha ja sen mitoitus perustuvat vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2024) nojalla määrätyistä kalatalousmaksuista tulomomentille 12.30.40 (Vesioikeudellisen kalatalousmaksut) kertyviin tuloihin.

Momentille esitetään määrärahaa 3,0 milj. euroa. Määräraha on 0,2 milj. euroa suurempi kuin kuluvana vuonna kalatalousmaksujen indeksitarkastuksista johtuen.

Momentti 30.40.21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot

Momentin tiedot esitetään teemassa 3.

Momentti 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian ja Suomen biotalousstrategian kehittämishankkeita.

Momentille ehdotetaan määrärahaa 4,204 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2023 talousarvioon on 10,762 milj. euroa. Merkittävimmän vähennykset aiheutuvat ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman päättymisestä (-6,0 milj. euroa), RRF-rahoituksen päättymisestä (-3,0 milj. euroa) sekä momentille kohdistetusta HO-säästöstä (-2,0 milj. euroa).

Momentin määrärahat ovat pääasiassa harkinnanvaraista kehittämisrahoitusta.

Momentin määrärahan arvioitu käyttö vuonna 2024 (euroa):

- Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut metsäalan kehittämishankkeet 1 340 000
- Ilmastolain toimeenpano (lakisääteinen) 800 000
- Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito 760 000
- Suomen biotalousstrategian toimeenpano 670 000
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli, MMM:n rahoitusosuus 400 000
- Kalastusta koskevien sopimusten valvonta (lakisääteinen) 190 000
- Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet 44 000

Momentti 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen

Momentin tarkemmat tiedot esitetään teemassa 2 ja 3.

Momentti 30.40.40 Eräät luonnonvaratalouden korvaukset

Momentin määrärahalaji on arviomääräraha. Momentille on koottu luonnonvaratalouden lakisääteiset tai valtiota velvoittavaan sitoumukseen perustuvat korvaukset sekä muut välttämättömät menot, joiden tarkkaa tarvetta on vaikea arvioida ennalta:

| **Päätösosan mukainen käyttökohde** | **2024 arvioitu käyttö** |
|---|---|
| 1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen | 21 900 euroa<br>Perustuu vuoden 2022 lupamyyntituloihin. |
| 2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta | 650 000 euroa |
| 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrätyt tai sovitut korvaukset, kustannukset ja päätösmaksut sekä niitä koskevat korot ja viivästyskorot | Ei tiedossa käyttöä. Mahdollinen käyttö edellyttää arviomäärärahan ylityksen |
| 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvat korvaukset ja muut menot | Ei tiedossa ennakolta. Mahdollinen käyttötarve edellyttää arviomäärärahan ylityksen |
| 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoitus ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottaminen | Ei tiedossa ennakolta. Mahdollinen käyttötarve olisi suuri ja edellyttäisi arviomäärärahan ylityksen |
| 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvat menot, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista | Tällä hetkellä ei tiedossa käyttöä. |
| 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen sekä poroaitasopimukseen perustuvan poroesteaidan rakentamiseen liittyvien lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisesti | Tällä hetkellä ei tiedossa käyttöä. |
| 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaiset avustukset | 500 000 euroa |
| 9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävät korvaukset ja kustannukset sekä niitä koskevat korot ja viivästyskorot | 230 000 euroa<br><br>Arvioidaan säilyvän ennallaan |
| 10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista | Tällä hetkellä ei tiedossa käyttöä. |

Momentille esitetään määrärahaa 1,541 milj. euroa, joka on 0,091milj. euroa pienempi kuin kuluvana vuonna. Muutos johtuu Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueiden omistajille palautettavan osuuden pienenemisestä (päätösosan kohta 1).

## Teema 2: Momentit 30.40.31, 30.40.51 ja 30.40.62

Momentti 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet, Nousu-ohjelman toimeenpano)

Momentin kalataloustoimenpiteisiin esitetään yhteensä 3 207 000 euron määrärahaa. Vuoden 2023 talousarvioon verrattuna määräraha suurenee 2 450 000 eurolla. Määrärahan muutos perustuu siihen, että momentin 30.40.31 kalataloustoimenpiteisiin sisältyvän pysyvämmän kalataloudellisiin kunnostus- kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin varatun 757 000 euron määrärahan lisäksi momentille esitetään lisättäväksi hallitusohjelmaan sisältyvän kansallisen vaelluskalaohjelma NOUSU:n toimeenpanoon kohdentuva 2,0

miljoonan euron määräraha sekä Heinäveden Palokin koskien ennallistamista koskevan hallitusohjelmakirjauksen toimeenpanon selvittämiseen kohdentuva 450 000 euron määräraha hallitusohjelman investointiohjelmasta.

Momentin määrärahalla parannetaan vaelluskalojen elinolosuhteita ja pyritään palauttamaan vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä Suomen virtavesissä. Hankkeissa toteutetaan kalateitä ja muita kalan kulkuun liittyviä ohitusratkaisuja, puretaan erilaisia vaellusesteitä sekä tuetaan näihin toimenpiteisiin liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä. Tätä työtä tehdään jatkamalla ja edelleen kehittämällä edellisellä hallituskaudella käynnistynyttä NOUSU-ohjelmaa. Kalataloudellisia kunnostusvaroja (757 000 euron ns. perusrahoitus) ohjataan pääasiassa virtavesikunnostushankkeiden tukemiseen.

Palokin koskien ennallistamiseksi on hallitusohjelmaan sisältyvästä investointiohjelmasta varattu yhteensä 20 milj.euroa. Koskien ennallistaminen ja vesivoimatalouden lakkauttaminen Palokissa edellyttää mittavia lisäselvityksiä. Pääosa näistä selvityksistä käynnistyy tai saadaan valmiiksi ensi vuoden aikana. Suunniteltujen selvitysten teettämiseksi sekä mahdollisten lisäselvitystarpeiden toteuttamiseksi vuoden 2024 talousarvioon esitetään 450 000 euron määrärahaa Palokin hankkeelle varatusta investointiohjelman määrärahasta.

Momentti 30.40.51 Kalatalouden edistäminen

Momentille esitetään 9 739 000 euron määrärahaa. Vuoden 2023 talousarvioon verrattuna määräraha pienenee 1 236 000 euroa. Momentin määrärahatarve perustuu kalastuslain 86 §:ään, jonka mukaan talousarvioon lähtökohdaksi otetaan myytyjen kalastonhoitomaksujen kappalemäärät.

Määrärahan muutos perustuu kalastonhoitomaksukertymän laskuun (- 0,436 milj. euroa) sekä eduskunnan tekemien kertaluonteisten lisäysten poistoon (- 0,8 milj. euroa).

Määräraha koostuu vuonna 2023 kertyneistä maksuista vesialueen omistajille palautettavasta osuudesta (2 860 000 euroa), kalastonhoitomaksujen kannosta valtiolle aiheutuvista menoista (800 000 euroa) ja muusta kalastuslain 82 §:n mukaisesta toiminnan rahoituksesta (6 079 000 euroa).

Määrärahaa käytetään kalastuslain (379/2015) 82 §:n määräämällä tavalla seuraavasti:

- kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin;
- kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin (lakisääteisiä tehtäviä, kalastuslaki 24 §);
- kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin;
- kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastoimintaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; sekä
- valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen (lakisääteinen tehtävä, kalastuslaki 80 §).
- Maa- ja metsätalousministeriö voi käyttää maksuvaroja 94 §:n 1 momentin 2—8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä aiheutuvien menojen maksamiseen (lakisääteinen tehtävä, kalastuslaki 92 §).

Tilannekatsaus poistokalastuksesta:

Momentille 30.40.51 osoitettiin vuoden 2023 talousarviossa kertaluonteinen 100 000 euron määräraha Säkylän Pyhäjärven hoitokalastukseen:

Määrärahan käyttö jakaantuu kahteen osaan:

- Pyhäjärvi-instituutille on myönnetty tänä vuonna (2023) 50 000 euroa. Raha on tarkoitettu vesianalyyseihin, venepalveluiden hankintaan, kalanäytteiden ostoon, kasvu- ja iänmääritystutkimuksiin, mätikeräintutkimukseen sekä hankkeen palkkakustannuksiin.
- Toinen 50 000 euroa on VARELYn hallinnoimaa osuutta ja sillä maksetaan sopimuskalastajille korvaus heidän suorittamastaan hoitokalastuksesta.

Tehtyä tutkimus- ja hoitokalastustyötä pidetään merkittävänä Pyhäjärven ja sen kalakantojen kannalta.

Momentti 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen

Momentille esitetään määrärahaa 25 282 000 euroa ja sen arvioitu käyttö on seuraava:

- EMKVR-ohjelman EU-osuus 12 767 000 (lakisääteinen)
- EMKVR-ohjelman kansallinen osuus 11 640 000 (lakisääteinen)
- Kansalliset toimenpiteet 875 000

EMKVR:n eli Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman kokonaisrahoitus kaudella 2021-2027 on noin 140 miljoonaa euroa, ml. Ahvenanmaan osuus. Ohjelmasta tuetaan kalatalouden elinkeinojen eli kalastuksen, vesiviljelyn, kalakaupan ja kalanjalostuksen kehittämis- ja investointihankkeita sekä kalatalouden ympäristötoimia. Rahoitusta käytetään myös yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaan sekä tiedonkeruuseen ja meripolitiikkaan liittyvien viranomaistoimintojen toteuttamiseen. EMKVR-ohjelman tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan kulutusta, edistää kalavarojen kestävää ja vastuullista käyttöä ja vauhdittaa koko kalataloussektorin uudistumista ja digitalisoitumista.

Kotimaisen kalan saatavuuteen ja sen lisäämiseen pyritään erityisesti kotimaisen kalan edistämisohjelmassa määritellyin toimenpitein. Edistämisohjelman erillisrahoitus päättyi vuoden 2022 talousarvioon, ja jatkossa sen toimenpiteitä rahoitetaan pääasiassa EMKVR-ohjelman varoin. Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat päässeet sopuun yhteisen kalastuspolitiikan valvonnan tehostamisesta, ja valvonnan arvioidaan vaativan jatkossa aiempaa suuremman osuuden EMKVR-rahoituksesta.

Kansallisiin toimenpiteisiin esitetystä määrärahasta noin 500 000 euroa on tarkoitettu ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien poistettujen hylkeiden käsittelystä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Kansallisiin toimenpiteisiin kuuluu myös mm. saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaaminen kaupallisille kalastajille. Määrärahaesityksessä otetaan huomioon kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly EMKVR-ohjelmaan. Määrärahaa voitaisiin käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtiontukena EU:n säädösten mukaisesti.

## Teema 3: Momentit 30.40.21 ja 30.40.31 Vesihuolto sekä vesihuollon kyberturvallisuus ja rahoitus

Momentti 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot

Momentille esitetään määrärahaa 14 189 000 euroa ja se arvioidaan käytettävän seuraavasti:

- Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely 3 300 000
- Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta 3 389 000
- Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet 5 000 000
- Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet 2 200 000
- Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut 300 000

Momentin määräraha on 1,658 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2023. Vähennyksenä on huomioitu juomavesidirektiivin täytäntöönpanon tietotyökalujen kehittämisen kertaluonteisen 2,0 milj. euron lisäyksen poisto, ja lisäyksenä taas näihin tarvittava pysyvä ylläpitorahoitus 0,1 milj. euroa, sekä palkkausten tarkistus. Vesihuollon kehittämisen lisäksi momentin määräraha sisältää muiden vesitaloustehtävien ja raja-vesistöyhteistyön menot, sekä valtion vastuulla olevien vesistötoimenpiteiden ja vesistörakenteiden peruskorjauksen määrärahat. Momentille kohdistuu edelleen kasvavia rahoitustarpeita mm. peltojen vesien-hallintaan, tulva- ja kuivuusriskien hallintaan sekä vesitalouden tietojärjestelmien toiminnan ja turvallisuuden kehittämiseen.

Momentti 30.40.31 (Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen), osa: Vesihuolto sekä vesihuollon kyberturvallisuus ja rahoitus

Momentille esitetään määrärahaa 7 086 000 euroa, josta vesitaloudellisiin riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin käytetään 3 879 000 euroa. Määräraha on 4,1 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2023. Vähennys johtuu mainitun vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamisen kertaluonteisen lisäyksen, vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelman, sekä yksittäisen vesistöhankkeen

avustamisen poistoista. Sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä momentille kohdistuu edelleen kasvavia rahoitustarpeita tulvariskien hallintasuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden, kuten asutuksen tulvasuojeluhankkeiden, avustamiseen. Vastaavasti vesihuollon toimintavarmuuden ja toimintaedellytysten turvaamiseen kohdistuu yhä rahoitustarpeita.

Momentin 30.40.31 vuoden 2023 määrärahoista toteutetaan avustushaku vesihuoltolaitoksille kyberturvallisuuden parantamiseen. Avustushaku on parhaillaan avoinna ja hakuaikaa on 30.11.2023 asti.

## Teema 4: Toimet PL:sta 30 Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta.

Vuonna 1992 Itämeren suojelukomissio (HELCOM) listasi Itämeren suurimpia kuormituslähteitä eli hot spoteja. Suomen ainoa jäljellä oleva ns. hot spot on Saaristomeren valuma-alueen maatalouden hajakuormitus. Toimeenpanon toteuttamiseksi Suomessa on käynnistetty Saaristomeriohjelma.

Orpon hallitus jatkaa Saaristomeriohjelmaa painottaen mittakaavaltaan merkittäviin ravinnekierron parantamisiin johtavia toimenpiteitä, kuten eläinperäisen ravinteen kiertoa, maaperän pidätyskyvyn parantamista oleellisilla osuuksilla ja ravinteiden poistoa vesistöistä. Lantafosforin kierrättämistä ravinnealijäämäisille alueille edistetään, ja kehittää tapoja pitää ravinteet pellossa hyödyntämällä luonnon omia ekosysteemejä mm. peltomaan rakenteesta huolehtimalla ja parantamalla valuma-alueiden vesienhallintaa. Lisäksi monipuolistetaan maanparannusaineiden hyödyntämistä, kuten kipsi-, kuitu- ja rakennekalkkikäsittelyitä niin, että viljelijöillä on vaihtoehtoja valita itselleen parhaiten sopivia ratkaisuja. Kiertotaloutta hyödyntämällä vähennetään kalankasvatuksen ravinnepäästöjä. Saaristomeren valuma-alueen alkutuotannossa ja ympäristöluvituksessa kiinnitetään huomiota ravinnepäästöjen vähenemiseen.

MMM:n toimenpiteet edistävät tavoitteita valtakunnallisesti. Tuet ja avustukset ovat toimijoille vapaaehtoisa, joten ei voida antaa tarkkaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden yhteistyötä ja aktiivisuutta konkreettisiin toimenpiteisiin, kehittämistoimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

Valtakunnallisesti edistävät tukitoimet edistävät toimialaa laajasti. Esimerkiksi lantafosforin kierrättäminen ylijäämäisiltä alueilta ravinnealijäämäisille alueille edellyttää vastaanottokapasiteetin, käsittely- ja viljelymenetelmien ja logistiikan yms. kehittymistä ja käyttöönottoa muuallakin kuin Saaristomeren alueella, ja muualla kehitetyt menetelmät ja toimialan yleisen kannattavuuden paraneminen edistävät myös Saaristomeren alueella tapahtuvien toimien etenemistä.

1) **CAP-suunnitelman toimenpiteet** (30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset ja 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) **vastaavat monin tavoin toimenpidetarpeisiin**. Suojavyöhykkeiden kohdentumista parannetaan vuodelle 2024. Talviaikainen kasvipeite, kerääjäkasvit, maaperän hyvä hoito ja ravinteiden tarkka käyttö ja kierrätyksen edistäminen ovat kaikki tärkeitä vesiensuojelutoimenpiteitä, joihin CAP-suunnitelmassa panostetaan. Lisäksi Neuvo2030-neuvonnalla lisätään tietoa toimenpiteiden toteuttamisen tärkeydestä.

2) **Kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien tuet momentilta 30.10.40**
   Kokonaan kansallisesti rahoitettuja biokaasu- lannankäsittely- ja ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien tukia jaetaan osana Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman kokonaisuutta. Kokeiluohjelmakokonaisuuteen kuuluvat biokaasu-, lannankäsittely- ja ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit momentilta 30.10.40 ja alan TKI-toiminnan kokeilu- ja kehittämistoiminnan tuki momentilta 30.40.22. Investointituella tuetaan ensisijaisesti

ravinnekierrätystä edistäviä mikro- ja PK-yritysten tuotantomittakaavaisia investointeja alan koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin.

Kehittämistuki ja investointituki yhdessä edistävät biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidonta-alan ketjua ideoinnista ja tuotekehityksestä aina tuotantomittakaavan toimintaan saakka. Ohjelmakokonaisuudesta käytetään nimitystä Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma, tuttavallisemmin RKKO.

Kokeiluohjelmakokonaisuudella on edistetty laajasti ravinteiden kierrätyksen kiertotaloutta ja biomassoissa olevien ravinteiden ja energian talteenottoa ja uudelleen käyttöä vuodesta 2020 lähtien. Hankkeisiin on sidottu rahaa elokuusta 2020 lähtien yhteensä lähes 14 milj. euroa. TKI-hankkeita on käynnistynyt tähän mennessä 53 kpl ja myönteisen investointipäätöksen on saanut 6 hanketta. Yhden investoinnin tuki on ollut keskimäärin 1,2 milj.€ (yksittäiset tuet ovat olleet välillä 127 157 € - 2 629 782 €). Hankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio, eli hyöty ravinnekierrätysalalle, on yli 25 milj. euroa. Lisäksi on toteutettu erillisiä teemahankkeita ja toimialan tutkimuksia ja selvityksiä.

- Investointirahoitukseen kohdistuvien vuoden 2023 II lisätalousarvion sopeutustoimien (6 milj.€ 2022 rahoituksesta ja 4 milj. € vuoden 2023 rahoituksesta) jälkeen käytettävissä on noin 3,5 milj. €. Määräraha tulee sidotuksi elokuussa tulleisiin hankehakemuksiin.
- Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa momentille 30.10.40 esitetään investointirahoitusta 0,6 milj. € ja kehysehdotuksessa vuosille 2025-2027 vuosittain 0,6 milj.€.
- TKI-rahoitukseen (mom. 30.40.22) ei esitetä rahoitusta vuoden 2024 talousarviossa. Vuoden 2023 budjetin 6 milj. € ovat käytettävissä vuoden 2025 loppuun asti.

3) **Ravinnekiertotuki (30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla)**. Ravinnekiertotuki on tuotantotuki biokaasulaitoksille, jotka vastaanottavat kotieläinten lantaa tai vesistökasvillisuuden hoitojätteitä ja tuottavat niistä biokaasua ja markkinoille saatettavia pitkälle jalostettuja lannoitevalmisteita. Ravinnekiertotuen tavoitteena on lisätä lannan käyttöä biokaasun ja kierrätyslannoitteiden raaka-aineena sekä siirtää kotieläintuotantoon keskittyneiltä alueita ylimääräisiä ravinteita käytettäväksi alueille, jossa ylijäämää ei ole. Tuki myönnetään avoimessa tarjouskilpailumenettelyssä, jossa tuen perusteena ovat vastaanotetut fosforikilogrammat. Tuki on parhaillaan lausuntokierroksella ja pyritään käynnistämään vielä tämän vuoden aikana.

Ministeri Essayahin toimeksiannosta maa- ja metsätalousministeriössä selvitetään mahdollisuutta myöntää tukea myös sellaisille ravinnekierrätystä toteuttaville laitoksille, joiden yhteydessä ei ole biokaasutuotantoa. Virkamiesselvityksen mukaan ei ole olemassa sellaista valtiontukipohjaa, jonka perusteella voitaisiin myöntää tukea sekä biokaasulaitoksille että muille ravinnekierrätyslaitoksille. Tästä syystä tulisi olla kaksi rinnakkaista tukijärjestelmää.

Biokaasulaitosten ravinnekiertotuen valtiontukipohjana on yleinen ryhmäpoikkeusasetus. Teknologianeutraalin ravinnekiertotuen valtiontukipohjaksi voisi sopia esimerkiksi ilmasto-, energia- ja ympäristöalan valtiontuen suuntaviivat, mutta valmistelu vaatisi tuen notifioinnin ja siihen liittyvät neuvottelut komission kanssa. Nämä olisi tarkoitus käynnistää tulevina viikkoina. Teknologianeutraalin ravinnekiertotuen myöntäminen edellyttää kuitenkin oman määrärahan.

- Biokaasulaitosten ravinnekiertotuki:
    - TA2023 4 milj. euroa käytettävissä 2023-2025
    - TAE2024 5 milj. euroa käytettävissä 2024-2026
    - Kehyksessä ei ole jatkoa. Rahoituksen pitkäjänteisyys kannustaisi uusiin investointeihin.

- Teknologianeutraaliin ravinnekiertotukeen ei ole osoitettuna erillistä määrärahaa ja biokaasulaitoksille suunnatun ravinnekiertotuen jakaminen puolestaan heikentäisi molempien tukijärjestelmien vaikuttavuutta.

**4)** MMM:n **tuet vesiympäristön käyttöön ja tilaan sekä vesienhallintaan ja tulvasuojeluun** ja MMM:n **rahoitukset kalataloudellisiin kunnostuksiin sekä kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen (30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen ja 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen)** edesauttavat osaltaan Saaristomeren tilan parantamispyrkimyksiä ja meren ravinteiden hyödyntämistä sekä edistävät alueen toimenpiteitä Saaristomeren poistamiseksi HELCOMin ns. hotspot-listalta. Rahoituksessa ei ole erityistä aluekohdennusta Saaristomerelle.

TAE2024 PL 30 toimet, jotka edistävät Saaristomeren poistamista HELCOMin ns. hotspot-listalta

| Momentti | | TAE2024 | Huomioita |
|---|---|---|---|
| | | euroa | |
| **30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset** | | | |
| | Biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit | 600 000 | 100% kansallinen rahoitus ensisijaisesti ravinnekierrätystä edistäviin investointeihin, valtakunnallinen |
| | Cap2023-2027: biokaasulaitosinvestoinnit | siirtyy vuodelta 2023 5 000 000 | Ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta |
| | Cap2023-2027: ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävät investoinnit maatiloilla sis. peruskuivatusinvestoinnit | 47 999 600 | Ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta, koko kauden 2023-2027 suunniteltu rahoitus |
| **30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit** | | | |
| | Cap2023-2027: Ympäristökorvaukset | 199 468 000 | Ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta |
| | Cap2023-2027: Luonnonmukainen tuotanto | 76 122 000 | Ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta |
| | Cap2023-2027: Neuvonta | 7 970 000 | Sisältää kaiken neuvonnan, ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta |
| | Cap2023-2027: Ei-tuotannolliset investoinnit (ml. kosteikkoinvestoinnit) | 3 000 000 | Sisältää kaikki ei-tuotannolliset investoinnit, ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta |
| **30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla** | | | |
| | Ravinnekiertotuki, joka maksetaan biokaasulaitoksille prosessoitujen fosforikilojen perusteella. | 5 000 000 | Tuotantotuki biokaasulaitoksille, jotka vastaanottavat kotieläinten lantaa tai vesistökasvillisuuden hoitojätteitä ja tuottavat niistä biokaasua ja markkinoille saatettavia pitkälle jalostettuja lannoitevalmisteita |
| **30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen** | | | |
| | Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muut hankkeet | 3 879 000 | Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinnekuormitukseen |
| | Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet | 2 757 000 | Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | ravinnekuormitukseen (2 milj. € Nousu-ohjelmaan) |
| **30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen** | | | |
| | EMKVR-ohjelman tuet kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen sekä vajaasti hyödynnettyjen lajien menekinedistämiseen. Vesiviljelyn investoinnit, ml. levien kasvatus. | 25 282 000 | Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinnekuormitukseen |

Liite 1. MMM:n hallinnonalan toimenpiteet Saaristomeren poistamiseksi HELCOM:n Hot Spot-listalta

| **Saaristomeriohjelman Maatalouden tiekartan toimenpiteet, joissa MMM:n rahoitus mahdollistaa toimenpiteiden toteutusta** | **Toimenpiteet MMM:n hallinnonalalla, jotka tukevat Saaristomeri-ohjelman toteutusta** |
|---|---|
| **1) Valuma-alueen olemassa olevan vesiensuojelutiedon kokoaminen toimenpiteiden kohdentamiseksi** | CAP2023-2027; Ympäristö 05 Suojavyöhyketoimenpiteen kohdentamisessa hyödynnetään tällaisia tietoja. |
| **2) Lannan siirron edistäminen *** | 30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (Ravinnekiertotuki, joka maksetaan biokaasulaitoksille prosessoitujen fosforikilojen perusteella) |
| | 30.10.40 Biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien rahoittaminen |
| | CAP2023-2027; Ympäristö 01 Tilakohtainen toimenpide ja Ympäristö 04 Kiertotalouden edistäminen vaikuttavat välillisesti. Lisäksi investoinneilla tuetaan myös etälantaloiden rakentamista ja biokaasulaitosten rakentamista. Neuvonnalla on tärkeä rooli ja sitä edistetään Neuvo-interventiolla mm. Ravinneväline |
| **3) Orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön edistäminen *** | 30.10.40 Biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien rahoittaminen |
| | CAP 2023-2027; INV maatalous 02 Maatilojen energiainvestoinnit (biokaasulaitosinvestoinnit), Ympäristö 04 Kiertotalouden edistäminen Neuvo-interventio, Ravinneväline |
| **4) Lannoituksen kehittäminen ja viljavuustiedon hyödyntäminen*** | CAP 2023-2027; SMR1 ja SMR2 l Ympäristö 01 Tilakohtainen toimenpide, viljavuustutkimukset ja täsmäviljely, Neuvo-interventio, Ravinneväline |
| **5) Peltojen vesitalouden hallinta*** | 30.40.31: Avustukset haettavissa mm. vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muihin hankkeisiin |

| | |
|---|---|
| | CAP 2023-2027; INV Maatalous 03 Ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävät investoinnit maatiloilla sis. peruskuivatusinvestoinnit, INV Kosteikko, vesiensuojelukosteikot, uomien luonnonmukaistaminen ja kaksitasouomat |
| **6) Peltojen kasvipeitteisyyden lisääminen** | CAP 2023-2027; GAEC 6, ekojärjestelmä 01 Talviaikainen kasvipeite, Ympäristö 04 Kerääjäkasvit (kasvukaudella), Ympäristö 05 Suojavyöhykkeet, Ympäristö 06 Turvepeltojen nurmet |
| **7)Maanparannusaineiden käytön lisääminen *** | CAP 2023-2027; Ympäristö 04 Kiertotalouden edistäminen |
| **10) Meren ravinteiden hyödyntäminen** | 30.40.62: EMKVR-ohjelman tuet haettavissa kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen sekä vajaasti hyödynnettyjen lajien menekinedistämiseen<br><br>30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (Ravinnekiertotuki, joka maksetaan biokaasulaitoksille prosessoitujen fosforikilojen perusteella) |

*Taulukko 1. Tiekartassa mainituista kymmenestä maatalouden vesiensuojelua edistävästä toimenpiteestä viiteen* on vastuutahoksi esitetty MMM yhdessä muiden kanssa. Ministeriön omassa tarkastelussa on tunnistettu seitsemän tiekartan teemaa, joissa ministeriön toimenpiteillä on vahva rooli.*